

Uitgebreide Toelichting

Persbericht OVV 20 oktober 2011

1 Inleiding

Deze toelichting steunt op de analyse door meerdere Vlaamse organisaties en academici. Gezien het OVV niet beschikt over een professionele staf, mag de lezer geen wetenschappelijke analyse verwachten. De redactie van deze toelichting is uitsluitend het werk van vrijwilligers. De eindredactie gebeurde door Rudi Dierick, politiek secretaris van het OVV. De redactie staat open voor alle relevante suggesties of informatie, en voor vragen over de methodiek.

Het OVV dankt vele experts voor hun gedetailleerde bijdrage tot deze analyse: Herman Deweerdt, Eric Ponette (beide AK-VSZ), Yves Coemans (Gezinsbond, voor wat het gezinsbeleid betreft), Jan Van Doren (Voka), Peter De Roover (VVB), prof. Maddens en prof. Buyst (KULeuven) en prof. Jan Degadt (HUBrussel) evenals enkele andere experts en syndicale verantwoordelijken die niet genoemd wensten te worden omwille van het risico op professionele problemen met werkgevers die zich onverdraagzaam en agressief opstellen tegenover enige Vlaamsgezinde inzet van hun werknemers.

In deze toelichting bespreken we ten eerste de mate waarin Vlamingen en Franstaligen hun respectieve vragen qua staatshervorming en staatshuishouding gerealiseerd zouden zien. Daarna bespreken we enkele algemene kwaliteiten, of beter gezegd tekorten, van deze staatshervorming, gevolgd door de financiële aspecten van deze staatshervorming. Daarna komen de overdrachten van bevoegdheden aan bod, evenals de gevolgen voor de fiscaliteit van deze afspraken en voor de globale evenwichten voor de schatkist.

2 Wie krijgt wat?

Een evidente vraag bij het recent afgesloten institutioneel akkoord betreft de realisaties voor elk van de gemeenschappen. Welke van de grote Vlaamse eisen zou gerealiseerd worden, als dit (ooit) in de Kamer gestemd zou worden? En analoog voor de grote Franstalige eisen? Beschouw de onderstaande overzichten als vereenvoudigde samenvattingen.

Het OVV probeert dit genre vragen systematisch te beantwoorden. Dat is echter niet zo eenvoudig, met name omdat de Franstalige nooit open kaart speelden, over hun eisen. De Vlamingen deden dat wel en meermaals. Een eerste keer in 1999, en daarna in verschillende regeerakkoorden. Nochtans erkennen de meeste waarnemers, én niet weinig Franstalige politici, waar het deze laatste werkelijk om ging: véél extra geld voor Brussel én voor de Franstalige Gemeenschap (zie de letterlijke uitspraken terzake van André Antoine, verderop), géén fiscale concurrentie tussen de deelstaten, maximale uitbouw van de gewesten en afbouw van de gemeenschappen, ... In Bijlage 1 bespreken we de methodiek van deze analyse.

2.1 Realisaties voor de Franstaligen/Walen

10/10

Veel extra € voor Brussel én, deels indirect, de Franse Gemeenschap

Brussel krijgt minstens 461 M€/jr. extra en Beliris (125 M€) wordt gebetonneerd, doch zonder reële sanering, zonder ernstig onderzoek naar de reële noden en zonder voorwaarden qua taal. Brussel krijgt dus een gigantische blanco cheque. Het mag zelfs verder inbreken op gemeenschapsbevoegdheden, maar nu ook officieel.

Het hoofdstedelijk gewest mag ook indirect, via de gemeenten en vzw's, veel geld naar de Franse gemeenschap en haar taken blijven doorsluizen. De Brusselse Vlamingen krijgen disproportioneel weinig.

 10/10	<p>Nauwelijks eigen fiscaliteit, noch financiële verantwoordelijkheid</p> <p>De Franstaligen wensten zo weinig mogelijk extra fiscale autonomie voor de deelstaten en zo weinig mogelijk financiële verantwoordelijkheid. Ze kregen dat ook!</p> <p>De eerste 10 à 20 jr.: komt er geen echte financiële verantwoordelijkheid, doch enkel zeer ingewikkelde regelingen die dat moeten verbergen. En voor daarna is dat, afgaande op de ervaringen met Lambermont -toen was er ook financiële verantwoordelijkheid beloofd, maar met een overgangsregeling; maar toen die afloop vroegen ze terug een nieuwe regeling en een nieuwe overgangsregeling, doch weerom zonder financiële verantwoordelijkheid- nog hoogst onzeker</p> <p>Door de combinatie van deze lage autonomie en lage verantwoordelijkheid met lage invloed op de nationale fiscale regels én op de globale openbare bestedingen kan Vlaanderen de fiscale druk niet voelbaar verlagen. Het kan zelfs handicap in de loonlasten ten opzichte van de buurlanden niet (volledig) compenseren.</p>
 6/10	<p>BHV : Voorrechten van de Franstaligen maximaal beveiligen & versterken</p> <p>Er bestond geen alternatief voor de splitsing. Bestaande discriminaties waren niet eeuwig te handhaven. De Franstaligen wilden vooral hun voorrechten maximaal beveiligen.</p> <p>Dat is zeer goed geslaagd: in 'de zes' worden bestaande voorrechten (zoals het kunnen negeren van Vlaamse voorgedij) vergemakkelijkt, uitgebreid én grondwettelijk vastgelegd.</p> <p>Gerechtigd wordt er grosso modo zelfs niet gesplitst!</p> <p>Er komen daarentegen nieuwe 'Franstalige instellingen', nl. Franstalige rechters in Halle-Vilvoorde en een apart kiesarrondissement voor 'de zes'!</p>
 8/10	<p>Immigratiebeleid blijft vooral naar Franstalige voorkeuren</p> <p>De bevoegdheden voor wie het land binnen mag en wie welke sociale uitkeringen krijgt onder welke voorwaarden blijft federaal. Het bijzonder genereuze Belgische beleid blijft de Franstalige voorkeuren volgen. Die verschillen sterk van de Vlaamse voorkeur voor een veel strenger en selectiever beleid. Omdat de Franstaligen elke verandering kunnen blokkeren, blijft het beleid hierin een gigantische miskennis van de voorkeuren van de meeste Vlamingen.</p>
 10/10	<p>Quasi zuivere gewestfederalisering</p> <p>De Franstaligen halen 99% van het laken naar hun kant: bijna alles wat overgedragen wordt gaat naar de gewesten OF naar gewestelijke regelingen. Dat haalt het historisch compromis tussen Vlaamse en Franse voorkeuren onderuit.</p>
 10/10	<p>Blokkeren van de Copernicaanse revolutie</p> <p>Het Vlaamse regeerakkoord wou een tweeledige staatsstructuur met autonomie voor Brussel en Duitstaligen. Het ging ook alle usurperende bevoegdheden (fe-deraal en BHG) blokkeren. De Franstaligen weten dat grotendeels te blokkeren.</p>

2.2 Vlaamse realisaties

Als dit akkoord ooit in de Kamer -gestemd zou worden, dan staan de realisaties voor Vlaanderen vergeleken met de klassieke en de meer recente grote eisen er als volgt voor:

 1/10	<p>Transfers stijgen nog & Vlaanderen kan belastingdruk nauwelijks verlagen</p> <p>De meeste Vlamingen en de meeste verkozenen wensten ook dat de deelstaten zelf de belastingen kunnen heffen voor de eigen uitgaven, dat 'nationale' solidariteit eenvoudig,</p>
---	---

	<p>omkeerbaar en aan reële voorwaarden geboden wordt. Daardoor zouden transfers afnemen. Die gemiste daling is dus een even grote kans op verlaging van de fiscale druk. Daarvan komt zo goed als niets in huis.</p> <p>Transfers zullen nog stijgen! Er worden nl. tegelijk véél extra middelen beloofd voor de Franstaligen en Brussel en er werden geen gelijktijdige, evenredige structurele besparingen in de instelling voorzien, noch in de werking ervan!</p>
 1/10	<p>Volksgezondheid gaat niet naar de gemeenschappen</p> <p>In 1999 werd regelgevende en uitvoerende bevoegdheid voor de gemeenschappen gevraagd. Sommigen wilden ook de financiering, anderen wilden dat federaal laten. Nu gaat slechts een 10 % naar de gewesten (wat niet gevraagd was) en slechts enkele procenten naar de gemeenschappen. In Brussel gaat het gros van de overdracht van persoonsgebonden bevoegdheden naar de GGC! Dit alles laat het federale niveau domineren in de volksgezondheid en geeft extra versnippering, dus slechter en duurder beleid.</p>
 3/10	<p>Vlaamse kinderen krijgen geen gelijke kinderbijslag</p> <p>Overdracht naar de gemeenschappen was ons beloofd¹. Maar ze komt er niet. Er komen enkel gewestelijke regelingen; in Brussel komt dat onder gezamenlijk beheer van de lokale gemeenschapsoverheden (GGC = VGC + COCOF). Dat biedt de Brusselse Vlamingen weliswaar inspraak, maar de Vlaamse overheid (de Vlaamse gemeenschap) wordt daarbij volledig buiten spel gezet. Ze zal de Vlaamse kinderen in Brussel dus zelfs geen toeslag kunnen geven om dat op hetzelfde peil als in het Vlaamse Gewest te brengen.</p> <p>Dit lijkt de trend. Persoonsgebonden materies gaan exclusief naar 'gewestelijke regelingen'. Dat levert dan vier regelingen op, want de Duitstaligen zouden als gemeenschap wel integraal bevoegd blijven. Maar elke solidariteit tussen de Vlamingen wordt daardoor onmogelijk voor alle nieuwe persoonsgebonden dienstverlening!</p>
 4/10	<p>BHV wordt slechts deels en onzuiver gesplitst</p> <p>Er komt op electoraal vlak slechts een onvolledige splitsing : beperkt tot 29 gemeenten en slechts deels voor gerechtelijke zaken; voor gecoöpteerde zetels kunnen Franstaligen in héél Vlaams-Brabant stemmen ronselen.</p> <p>Gerechtelijk komt er zelfs geen enkele splitsing. Er worden enkel instellingen ontubbeld naar taalrol; er komen méér Franstalige en minder Nederlandstalige rechters. Franstaligen die zich in het Vlaamse Gewest vestig(d)en zullen er door de gerechtelijke regelingen nog minder dan vandaag aangespoord worden tot enig respect voor Vlaamse instellingen of rechters. Integendeel, het wantrouwen tegen Vlaamse rechters wordt geofficialiseerd.</p> <p>Geen enkele van deze maatregelen zal de pacificatie in 'de zes' bevorderen. Integendeel, Franstalige hardliners krijgen er grotendeels gelijk.</p>
 0/10	<p>Band ts. Brusselse Vlamingen & Vlaanderen is verzwakt</p> <p>Deze band wordt zwaar aangetast doordat er géén significante 'nieuwe' bevoegdheden naar de gemeenschappen gaan, maar bijna alles naar de gewesten, én doordat de federale overheid en Brussel de huidige gemeenschapsbevoegdheden mogen blijven aantasten of nu zelfs overnemen! Geen enkele federale staat kende een soortgelijke miskennis van één van haar gemeenschappen, noch een zo extreme toegeving van een deel van de politici daarvan.</p>

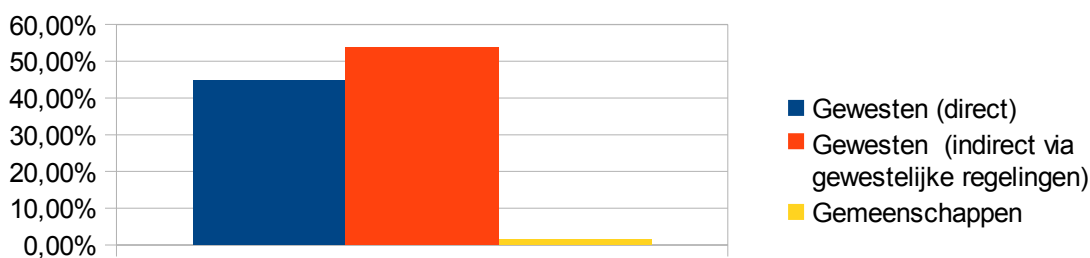
¹ De Octopusnota spreekt daarbij over : “de normerings-, uitvoerings-en financieringsbevoegdheid betreffende het volledige gezondheids-en gezinsbeleid, dus ondermeer met inbegrip van de gezondheidszorgverzekering en de gezinsbijslagen.” Dat vermeldt niet expliciet dat deze naar de gemeenschappen horen te gaan, maar dat was, volgens alle gekende bronnen en de unanieme bevestigingen die we van zowat alle Vlaamse partijen kregen, wel degelijk de betekenis.

	Het OVV beschouwt dit als een regelrechte aanval op de Vlaamse gemeenschap en op haar 'collectieve identiteit.
 4/10	<p>Overdracht van arbeidsmarktbeleid → gewesten is beperkt</p> <p>De basisreglementering zou federaal blijven. Ook de RVA (de controle-instelling) blijft federaal, net zoals de hoogte van de uitkeringen, de financiering van alle uitkeringen én quasi alle sociaal overleg (dat dikwijls reële macht geniet).</p> <p>Datgene wat dan nog wel overgedragen wordt, is waardevol. Het geheel van veel kleine bevoegdheden, waaronder enkele met bestedingsautonomie, zal aan veel facetten van het arbeidsmarktbeleid, zij het niet de belangrijkste, een Vlaams gezicht en een Vlaamse inslag (kunnen) geven. Maar de beperkte omvang van die overdracht blijft een teleurstelling.</p> <p>Het is, door de overblijvende versnippering, ook in de verste verte geen optimaal bestuur.</p>
 ???	<p>Hoofdstedelijke gemeenschap</p> <p>Dit is voor Vlaanderen mogelijk één van de meest schadelijke afspraken in het akkoord. Volgens de tekst is dit een zuiver overleg tussen de 3 gewesten over materies waarover meer en betere samenwerking over de grenzen heen aangewezen is en zonder beslissingsmacht. Als het dat wordt, is dat een stap vooruit voor iedereen. Herinner dat het hoofdstedelijk gewest initieel ook voorgesteld werd als onschadelijk voor Vlaanderen!</p> <p>Tegelijk zijn er aanwijzingen dat Di Rupo & Co. hier iets totaal anders beogen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▲ Franstalige politici stellen het voor als een manier om Brussel te laten uitbreken uit zijn grenzen, een middel voor feitelijke territoriale expansie dus. ▲ Storend is voorts dat ook alle afzonderlijke gemeenten van de oude provincie Brabant er sowieso deel van zouden uitmaken. ▲ De nota di Rupo zelf gaf een wansmakelijk voorbeeld dat in dit akkoord in afgezwakte mate hernomen is: Vlaanderen zou geen op- en afritten van de ring mogen afsluiten zonder toestemming van, resp. overleg met de andere twee gewesten. Nergens werden andere, soortgelijke voorbeelden van beperking van de autonomie van de 2 andere gewesten gegeven. ▲ Het gaat hier over het socio-economische van het BHG hinterland, concreet: werk, economie, ruimtelijke ordening, mobiliteit, openbare werken en milieu. Dat is wat anders dan een paar op- en afritten. Dit is het paard van Troje. Dit is de meest ingrijpende maatregel in deze staatshervorming Vlaams-Brabant wordt dus losgeweekt uit Vlaanderen. De geest die achter de splitsing van BHV zit, en achter heel de staatshervorming is er een eerste concrete uitwerking van.

2.3 Negatie van de gemeenschappen

Een analyse van de bestemmingen van de overdrachten, op basis van de budgetten die volgens het akkoord zouden overgedragen worden, bevestigt de verre gaande infantilisering van de gemeenschappen.

De volgende grafiek toont, op basis van een cijfermatige analyse die voor meer dan 95% volledig is, welke budgetten er direct en indirect aan de gewesten overgedragen worden, en welke aan de gemeenschappen.

Meer gedetailleerde analysegegevens kunnen op eenvoudige aanvraag bekomen worden.

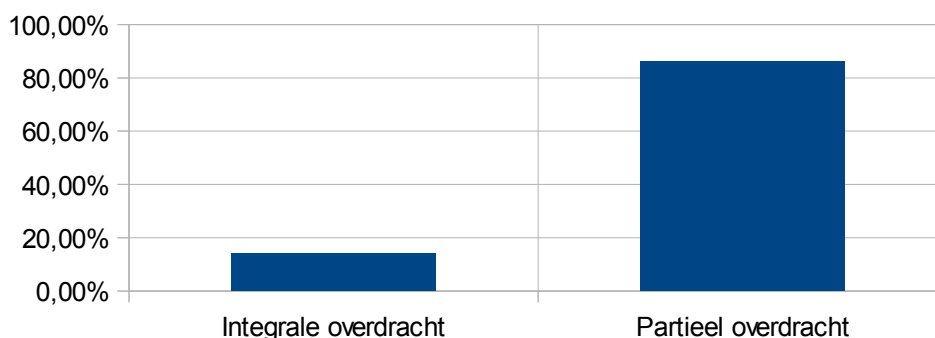
Het besluit is duidelijk: de gewesten, trekken, direct en indirect samengeteld, het laken naar hun kant, ten nadele van de gemeenschappen.

Dat heeft enkele strategische gevolgen. Ten eerste haalt dit het historische Belgische compromis onderuit. Daarbij werden de territoriale bevoegdheden aan de gewesten toevertrouwd, en de persoonsgebonden aan de gemeenschappen. Maar nu worden er niet verwaarloosbare persoonsgebonden bevoegdheden overgedragen, en worden de gemeenschappen buiten spel gezet. Zij krijgen, budgettair gezien, slechts kruimels.

Ten tweede ondergraaft men daarbij de verantwoording voor de kolossale overdrachten van middelen van Vlaanderen naar Brussel. Immers, waarom nog zoveel moeten financiers (méér dan vandaag zelfs) en in ruil deels verdreven worden uit de eigen hoofdstad?

2.4 Extra versnippering

Analoog voerden we ook een analyse uit naar de aard van de overdracht, vanuit ^perspectief van de 'volledigheid': leidt deze of gene overdracht van bevoegdheden tot meer homogene bevoegdheden of niet. In dat tweede geval is er sprake van versnippering. Dan zullen er zowel federale als deelstatelijke ministers (en ook parlementscommissies) zich met één bevoegdheid bezighouden. Met alle gevolgen van dien: betwistingen over mekaars bevoegdheden, moeilijker overzicht op de budgetten en de bestedingen, ...

Meer gedetailleerde analysegegevens kunnen op eenvoudige aanvraag bekomen worden.

Deze analyse laat maar één besluit toe: de versnippering in de bevoegdheden zal, ten gevolge van dit akkoord, en indien het natuurlijk ooit in de Kamer gestemd zal worden, toenemen tot een ongekende hoogte.

3 Kritieken op de financiering van de deelstaten

3.1 Algemene bemerkingen

Onze analyse laat maar één besluit toe: Vlaanderen zal met 100% zekerheid en als enige deelstaat financieel ernstig inleveren bij deze hervorming van de bijzondere financieringswet; Brussel, maar indirect ook de Franstalige gemeenschap krijgen daarentegen een aanzienlijk en niet omkeerbare extra financiering. Daar staat geen enkele evenredige resultaatsverbintenis tegenover, noch enige andere, evenredig voordeel voor de Vlamingen. Zelfs wanneer alle andere goede elementen in het

institutioneel akkoord én de parallelle afspraken samentellen, dan nog leveren deze voor Vlaanderen totaal geen evenredige tegenprestatie op.

Aansluitend bij de hierboven vermelde kritieken op dit akkoord:

- ⤴ De gemaakte afspraken geven onvoldoende beleidsautonomie aan de gewesten, noch fiscale autonomie, en geen enkele aan de gemeenschappen. Vergelijk dat met andere federale staten waar de deelstaten soms 100% van hun eigen uitgaven moeten dekken met eigen inkomsten (een federaal solidariteitsmechanisme niet te na gesproken).
- ⤴ De regels op de financiering van de deelstaten blijven bijzonder complex. Dat is schadelijk voor goed bestuur en democratische controle én bron van vermijdbare extra (vooral indirecte) kosten.
- ⤴ Het grootste deel van de belasting op inkomens zou niet naar de gewesten gaan, maar federaal blijven (zelfs 100% voor de inkomens van de bedrijven). De SZ-bijdragen zouden, in lijn met de uitvoerende bevoegdheden voor de SZ, zelfs volledig federaal blijven.
- ⤴ De voorgestelde bijzonder grote solidariteit in de financiering van de gewesten (80% compensatie) is dermate omvangrijk dat de eigen verantwoordelijkheid volstrekt verwaarloosbaar blijft. Dat is des te erger, omdat net in de eerstkomende jaren de eigen verantwoordelijkheid het dringendste is. Het is nu dat men een andere bestuurscultuur met meer zin voor verantwoordelijkheid moet kweken. En niet pas na véle jaren.
- ⤴ De extra financiering van Brussel met 461 miljoen plus een gegarandeerde toezegging van 125 miljoen in het kader van Beliris is “een gigantische blanco cheque”. Dat neemt alle prikkels tot de noodzakelijke grote hervormingen en afslanking in het hoofdstedelijk gewest weg.
 - ⤴ De kolossale extra middelen voor Brussel lijken totaal onverantwoord bij de noodzakelijke drastische besparingen en de grote mogelijkheden tot extra saneringen in de Brusselse instellingen (zoals S. Vanackere, P. Smet en B. Grouwels dat wenselijk achten).
 - ⤴ Met deze blanco cheque en met het afzien van de volledige splitsing van BHV door een gewone wet hebben de Vlaamse onderhandelaars hun enige doorslaggevende troefkaarten bij de onderhandelingen nu al weggegeven.
- ⤴ De dotaties voor de gemeenschappen zouden zelfs volledig behouden blijven. Geen extra financiële verantwoordelijkheid voor de gemeenschappen dus. De overdracht van fiscale bevoegdheden aan 'de deelstaten' zou de gemeenschappen volledig in de kou laten.
 - ⤴ De gemeenschappen beschikken straks nog altijd over grote budgetten, maar door de nog toenemende versnippering van vele bevoegdheden (zoals in volksgezondheid, welzijn e.a.) kan men moeilijk spreken over een even grote bestedingsbevoegdheid: er zijn namelijk in veel te veel gevallen beperkende federale regels op de bestedingen. Zo heeft Vlaanderen maar weinig autonomie om, bij wijze van voorbeeld, haar eigen uitkeringen aan migranten die langdurig niet integreren, te beperken.
 - ⤴ De gemeenschappen zouden mogelijk zelfs nog aan eigen financiële autonomie inleveren doordat ze geen millimeter extra fiscale autonomie verwerven, maar dat ze wel de kosten voor de pensioenen voor hun eigen ambtenaren zelf moeten gaan dragen. Hun reële beleidsautonomie neemt dus af. Dat is dus een stap achteruit bij het streven naar meer fiscale autonomie voor de deelstaten!
- ⤴ Het behoud van omvangrijke van dotaties is niet responsabiliserend en gaat helemaal in tegen alle internationale adviezen en tegen de voorkeur van de meerderheid van de Vlamingen.

3.2 Chronologie voor de evolutie in de middelen

Bij de bespreking van de gevolgen van de nu weerhouden regeling voor de Bijzondere Financieringswet (BFW), de afspraken dus voor de financiering van de deelstaten, valt het op dat de schattingen voor de budgettaire gevolgen sterk uiteenlopen. Welk gewest meer of minder krijgt, daarover verschillen de meningen totaal. Onderhandelende partijen beweren dat Vlaanderen netto gebaat zal zijn (tegen 2030), maar Tijd, Vives en N-VA stellend at Vlaanderen waarschijnlijk enkele miljarden per jaar zal inleveren!

De financiering van de deelstaten zal op een complexe wijze evolueren. Naar een overzicht van Herman

Deweerd:

- ▲ In het eerste jaar krijgt iedere deelstaat (Gewesten en Gemeenschappen evenveel als hij zou gekregen hebben volgens de bestaande financieringswet. D.w.z.: de nieuwe financieringswet wordt toegepast en als sluitpost wordt voorzien in een compensatie opdat geen enkele deelstaat zou verarmen of verrijken. (ik laat de nieuw overgedragen bevoegdheden buiten beschouwing)
- ▲ In de daaropvolgende negen jaar zullen de verschillen tussen de nieuwe en de oude financieringswet gering zijn om de volgende redenen:
 - ▲ De dotaties (ongeveer 70 % bij de start), met uitzondering van de dotaties voor werk en voor de fiscale uitgaven, zullen in alle Gewesten, Gemeenschappen en 'pseudo-gemeenschappen' evolueren volgens behoeften en naargelang de dotatie aangepast worden met de index en een economische groeifactor.
 - ▲ Het fiscaal autonome deel (10 miljard bij de start) zal evolueren volgens de fiscale capaciteit van ieder Gewest en zeer vermoedelijk gedeeltelijk gecompenseerd worden (in min of in plus) door het ingebouwde solidariteitsmechanisme.
 - ▲ De dotaties voor de fiscale uitgaven (765 miljoen bij de start) zijn afhankelijk van de aandelen in PB-belasting die op federaal niveau zal overblijven. In de laatste tien jaar zijn deze aandelen weinig veranderd; meer precies tot 2007 was het Vlaams aandeel lichtjes stijgend; sindsdien is het lichtjes dalend ten voordele van Brussel en Wallonië. Als deze laatste trend zich doorzet (wat ik persoonlijk verwacht) kan dat hoogstens tot enkele tientallen miljoen verschil leiden.
 - ▲ De compensatie, zo groot als nodig opdat geen enkele deelstaat zou verarmen of verrijken, blijft nominaal constant.
- ▲ Vanaf het elfde jaar tot de volgende staatshervorming of vroeger blijft het bovenstaande geldig, behalve dat de compensatie ieder jaar met een tiende zal verminderen tot nul.
 - ▲ Over deze langere periode kunnen de verschillen tussen de nieuwe en de oude financieringswet (buiten de inflatie) wel groter worden. Vooral in het fiscaal autonome deel. Maar dan zal dat zijn omdat de verschillen in groei, en dus de verschillen in de opbrengst van de fiscaal autonome PB-belasting, zullen toenemen (los van de mogelijkheid om de opcentiemen te verhogen of te verlagen).
 - ▲ De N.B.B. en het federaal planbureau hebben op vraag van de formateur meerdere scenario's berekend. Het is geen kunst om een scenario te bedenken dat bewijst wat moest bewezen worden.
 - ▲ Er is geen economische wet die zegt dat de tewerkstellingsgraad (want dit is de sleutel) in Brussel en Wallonië ten eeuwige dage lager zal zijn dan in Vlaanderen. In tegenstelling tot de meeste scenario's van het federaal planbureau, denk ik persoonlijk dat beide Gewesten ten minste een deel van achterstand zullen inhalen. Afhankelijk van de snelheid en de grote van de inhaalbeweging is de nieuwe financieringswet voor deze Gewesten gunstiger dan de oude, dank zij de fiscale autonomie.

Het meest perverse aan de nieuwe financieringswet is dus dat Vlaanderen in de fiscale autonomie een groot deel van zijn voorsprong moet prijsgeven (niemand mag rijker worden!), dat tegelijk de andere Gewesten een deel van hun achterstand gecompenseerd krijgen (niemand mag armer worden), dat de Vlamingen ongeveer 64 % van deze armoedebijdrage betalen, dat dus alle Gewesten op gelijke voet vertrekken, dat wie vanaf nu zijn tewerkstellingsgraad kan opdrijven daarvoor beloond wordt.

Concreet en afgerond: wie van 56 % naar 70 % gaat krijgt een 25 % meer; wie van 66 % naar 70 % gaat krijgt 6 % meer. Zo blijft deze staat overeind, gesteund door de meerderheid van de Vlamingen. Toegegeven, BHV, waar heel West-Vlaanderen al jaren van wakker ligt, is nu wel gesplitst.

Een rekenvoorbeeld : Bij 10 miljard fiscale autonomie zal Vlaanderen ongeveer 6 miljard krijgen; de rest 4 miljard. Als we de tewerkstellingsgraad als maatstaf nemen (wat niet voldoende precies is omdat ook met de relatieve omvang van de werkende bevolking rekening moet gehouden worden) dan geven de volgende

hypothese een redelijk benaderend beeld.

- ▲ Tewerkstelling in Vlaanderen: + 6 %
 - ▲ extra financiering: + 0,360 miljard
- ▲ Tewerkstelling in BHG en Wa: + 25 %
 - ▲ extra financiering: + 1 miljard

Kortom, enkel op dit vlak levert Vlaanderen 0,640 miljard (per jaar) in; in die voor BHG en Wallonië onwaarschijnlijk gunstige hypothese voor het jaar 2030.

3.3 Kritieken bij de extra middelen voor het BHG

De Franstalige partijen en enkele Brusselse Vlamingen eisten véél extra geld voor het BHG. Ze zwaaiden daartoe met enkele universitaire studies. De recente uitspraken van André Antoine, CDH minister van Financiën van de Franse Gemeenschap over de doelstellingen van het extra geld halen echter héél de officiële argumentatie voor die extra middelen zwaar onderuit². Hij geeft twee redenen: de demografische explosie in Brussel, én de noden van de Franse Gemeenschap.

Met dit akkoord krijgt Brussel, bovenop de reeds bestaande financiering van de hoofdstedelijke functie van 550 à 700 miljoen euro (schattingen van FUSL en Vives), nog eens 461 miljoen extra. De Vlaamse belastingbetalers dragen daarvan 2/3, maar ze krijgen geen enkele inspraak in de besteding van deze middelen. Door deze herfinanciering - en met name zowel de omvang als de betonning ervan - verliezen ze de enige hefboom om die inspraak af te dwingen. Dit zijn extreem grote toegevingen die haaks staan op én legitieme belangen én zuinig beheer van de openbare middelen.

Kortom, de Franstaligen bedriegen ons dus met een omvangrijke bijkomende en niet-omkeerbare transfer, onder het mom dat al dat geld enkel dient voor de hoofdstedelijke functie.

De officiële argumentatie waarom het BHG véél extra geld zou nodig hebben rammelt immers langs alle kanten. Vanhengel bijvoorbeeld geeft drie hoofdredenen voor die extra financiering. Daarvan is er echter één (onderwijs) geen bevoegdheid van de gewesten, maar wel van de gemeenschappen! Dat het hoofdstedelijk gewest nu toch zekere bevoegdheden voor onderwijs zou krijgen, dat is een extreem slechte evolutie voor het bestuur op zich. Ze maakt het immers voor iedereen nog moeilijker om nog te weten welk bestuur je voor welke taken verantwoordelijk kan en moet stellen. Daarnaast is het ook, zoals elders al voldoende uitgelegd, extra nadelig voor de Vlamingen.

Ook de studies van FUSL en ULB rammelen. De Vlaamse experten die ze doornamen stellen dat deze oppervlakkig zijn en onvoldoende rekening houden met enkele relevante zwaar wegende factoren, noch met de grote ruimte voor interne saneringen.

Het is dus, bij gebrek aan ernstig onderzoek, gewoon te vroeg (en zelfs onmogelijk) om nu al te kunnen beweren dat Brussel zus of zoveel extra nodig heeft!

Onze eigen analyse bevestigt dat van al die beweerde extra kosten van de hoofdstedelijke functie (1200 M€ volgens de studies van FUSL) er grof geschat de helft niet terecht is, of ernstig genomen kan worden, en dat daarnaast één kwart eerst nog ernstig onderzocht moet worden.

Deze gegevens bevestigen die verklaring van André Antoine: die extra gelden dienen in hoge mate voor nog meer verdoken transfers naar de Franse gemeenschap! Dat is dus boerenbedrog van het zuiverste gehalte! Men kan nu nog niet besluiten hoeveel de financiering van het BHG te laag zou zijn!

Elke eventuele toegeving van de Vlaamse onderhandelaars voorafgaand aan een ernstig onderzoek van de reële noden, is dan ook een grote inbreuk op de Baert-criteria. Dit is namelijk een disproportioneel grote toegeving die ons op langere termijn nog grote problemen zal opleveren! Het is ook grof strijdig met het gelijkheidsbeginsel én met de op te trekken financiële verantwoordelijkheid voor de deelstaten.

Wij menen niettemin dat de vraag of het BHG extra gefinancierd zou moeten worden voor de hoofdstedelijke functie ernstig genomen moet worden. Elders heeft het OVV al aangegeven onder welke redelijke voorwaarden dat mogelijk is.

² "Le refinancement de Bruxelles, notamment pour faire face au choc démographique et au financement de la Communauté française, ...". Opgevraagd op : <http://www.lalibre.be/actu/elections-2010/article/630348/antoine-cdh-inquietudes-pour-le-financement-de-la-communaute-francaise.html>

3.4 Geen reële responsabilisering van de deelstaten

3.4.1 Responsabilisering in de bestedingen

De voorgaande kritieken suggereren al een pijnlijk gebrek in deze. Er zijn echter nog bijkomende bezwaren tegen dit akkoord hiervoor.

1. Het basismechanisme voor de financiering van de over te dragen bevoegdheden bevoegdheden (mogelijk 17 Mia €) blijft gebaseerd op federaal geïnde en besliste belastingen, met een beperkte bewegingsruimte voor de gewesten, maar met nog steeds zero fiscale bevoegdheid voor de gemeenschappen. Dit alles voorkeur staat haaks op reële responsabilisering.
2. Brussel zou van dit akkoord zo'n 461 miljoen extra krijgen en de huidige 125 M voor Beliris voor eeuwig verankerd zien, doch zonder de minste verplichting, zonder diepgaande sanering, en zonder responsabilisering. Er is weliswaar een akkoordje afgesloten over Brusselse hervormingen, maar dat oogt minuscuul, vergeleken met de budgettaire noden. Dit is daarom een grove negatie van de beweerde responsabilisering.
3. Het voorstel voor een bonus voor de gewesten met een goed tewerkstellingsbeleid is volstrekt onverantwoord. De technische voorstellen stellen dat ze hun tewerkstellingsgraad moeten optillen boven een referentiescenario uitgestippeld door het Planbureau. Lukt dat, dan krijgen ze snoep uit de federale schatkist. Het bepalen van die referentieniveaus is echter iets waarvoor géén objectieve criteria bestaan. Dat kan dus langs alle kanten gemanipuleerd worden. Dat stinkt dus naar een open deur voor extra geld. Dat zet op zijn beurt de deur open voor hogere uitgaven door alle 'ontvangende gewesten'. En politiek is het onwaarschijnlijk dat de Franstaligen ooit berekeningen zouden aanvaarden waardoor ze hierin zouden moeten inleveren!
4. Analoog voor andere voorgestelde (of recent overwogen) bonussen inzake medische preventie, ... Het zijn allemaal waanzinnig ingewikkelde regelingen zonder enige ernstige houvast.

3.4.2 Responsabilisering in de financiering – fiscale autonomie

Ook hier scoort dit akkoord ondermaats.

1. Het financieringsmechanisme blijft in hoofdzaak, ongeveer 70 %, afhankelijk van dotaties en wordt voor ongeveer 30 % afhankelijk van een vorm van fiscale autonomie, namelijk opcentiemen op de federaal gebleven personenbelasting (cijfers AK-VSZ).
2. De daarbij beloofde en beweerde fiscale autonomie wordt quasi volledig uitgehold door de afgesproken solidariteitsmechanisme en andere regelingen die ervoor moeten zorgen dat de Brussel, Franse Gemeenschap en Wallonië “niet mogen verarmen”. De eerste tien jaar is er geen enkel reëel effect van al die afgesproken, ingewikkelde regelingen!
3. Dit akkoord geeft geen enkele fiscale autonomie aan de gemeenschappen. Die blijven extreme afhankelijkheid van nationale financieringen. Zo'n totale afwezigheid aan eigen fiscale bevoegdheden bestaat in géén enkele andere federale staat. De aangehaalde excuses -namelijk dat fiscale autonomie voor de gemeenschappen niet zou kunnen- is daarbij al lang weerlegd. Dit laatste wordt echter wel zwaar gecensureerd in de media.
4. Als men het meende met responsabilisering van de deelstaten, en als men toch nog wou vasthouden aan de irrationele weigering van eigen fiscaliteit voor de gemeenschappen, dan was het evident geweest om de gemeenschappen te financieren, met middelen afkomstig van de gewesten en niet meer met federale dotaties! Dan had men in het Vlaamse Parlement de financiering van zowel territoriale (gewestelijke) zaken kunnen bespreken, als die van de persoonsgebonden materies waarvoor datzelfde Parlement bevoegd is.

3.5 Nefaste 'financiering op basis van de behoeften'

Het akkoord stelt (p. 52) expliciet dat de verdeelsleutels van de (federale) middelen voor de gemeenschappen steunen “op sleutels die rekening houden met de behoeften”. Dat zijn dan aantallen leerlingen, aantallen opnames in instellingen en dergelijke. En verderop (p. 54): “De verdeling van de financieringsmiddelen van de nieuwe bevoegdheden van de Gemeenschappen zal via demografische sleutels gebeuren.”

Deze werkwijze is zeer nadelig voor Vlaanderen omdat dit een bijkomende transfer creëert die niet of nauwelijks omkeerbaar is, en omdat deze middelen voor de Brusselse Vlamingen niet bij de Vlaamse gemeenschap terecht komen, maar wel bij een gewestelijke regeling onder beheer van de GGC!

Het is algemeen geweten dat deze werkwijze leidt tot verspillingen en onverantwoord gedrag: elke gemeenschap komt dan namelijk in concurrentie met de anderen om een groter deel van de (vaste) federale koek te bemachtigen. Het wordt daardoor bijvoorbeeld lucratief om leerlingen die liever zouden willen gaan werken op 16 of 17, toch nog in de scholen vast te houden.

Dit is, zoals ook door meerdere politici van de Vlaamse onderhandelende partijen ruitelijk wordt toegegeven schadelijk voor elk goed bestuursbeleid. Dat is het tegenovergestelde van financiële verantwoordelijkheid!

3.6 Financiële beleidsruimte gemeenschappen neemt af!

Dit akkoord zou de deelstaten meer financiële verantwoordelijkheid en meer fiscale autonomie geven. Dat zou dan hun financiële beleidsruimte moeten verhogen. Doch voor de gemeenschappen gebeurt het omgekeerde!

De voorgestelde overdracht van de pensioenlasten voor de werknemers van alle deelstatelijke overheden, zonder bijhorende extra fiscale bevoegdheden komt voor de gemeenschappen immers neer op een reële beperking van hun feitelijke financiële beleidsautonomie.

Het lijkt paradoxaal dat de Franstaligen hiervoor vragende partij zijn. De enige zinvolle verklaring is dat zij erop rekenen dat er een zodanig groot deel van de extra middelen voor het Hoofdstedelijk gewest afgeleid kan worden naar taken van de Franse gemeenschap, dat deze 'winst' groter is dan het 'verlies' door de extra lasten (voor pensioenen).

Het moet onderzocht worden of het geheel van deze regelingen op lange termijn niet zal leiden naar een, relatieve drooglegging van de Vlaamse overheid (in haar gewestelijke én gemeenschapsbevoegdheden), ten voordele van de federale overheid en de 'Franstalige' deelstaten en Brussel.

3.7 Onzinnig en gevaarlijk complexe financieringsregels

Bij de bespreking van de gevolgen van de nu weerhouden regeling voor de Bijzondere Financieringswet (BFW), de afspraken dus voor de financiering van de deelstaten, valt het op dat de schattingen voor de budgettaire gevolgen sterk uiteenlopen. Welk gewest meer of minder krijgt, en hoeveel, is een raadsel.

Vlaamse voorstanders van het akkoord beweren dat Vlaanderen in 2030 véle miljarden beter af zal zijn. Tegenstanders beweren het tegenovergestelde.

Aandachtig luisteren leert ons dan dat een kleine schommeling in de economische groei al snel leidt tot grote verschillen van vele miljarden, en dat verlies omslaat in winst. Dat betekent echter dat het effect van de nu afgesproken regels hoogst onstabiel zijn! Of er dus meer financiële verantwoordelijkheid komt of niet, dat hangt dan in niet-geringe mate af van de internationale conjunctuur, van het toeval dus!

Of ze effectief zou leiden tot meer juste retour, en tot omzetting van goed beleid in hogere inkomsten en van slecht beleid in lagere inkomsten is hoogst onzeker. Als die groei meer bedraagt dan zeg 4,5% nominaal, dan zou dat wel zo zijn, maar anders net niet. Als de groei wat tegenvalt, dan zouden de Franstaligen dus net relatief meer krijgen dan nu en dan Vlaanderen!

Meer financiële verantwoordelijkheid is dus absoluut niet gegarandeerd.

Een belangrijker besluit uit dat debat tussen voor- en tegenstanders is dat de maximale toename van financiële verantwoordelijkheid slechts hoogstens enkele 100-en mio € per jaar bedraagt. Dat is dus verwaarloosbaar vergeleken met de omvang van de huidige transfers: 6 à 12 miljard, al naargelang wat men meetelt.

In de nieuwe financieringswet zonder de nieuwe overgedragen bevoegdheden zal er nog altijd een transfer zitten van 1,6 miljard. In de nieuwe overgedragen bevoegdheden zal er een transfer zitten van 0,5 miljard. Dus samen 2,1 miljard. Aan de overige transfers van 10 miljard wordt niet geraakt.

3.8 Extra regelingen voor responsabilisering

Het akkoord bevat (p. 55) enkele 'responsabiliseringsmechanismen' voor pensioenen en klimaat. Voor klimaat zou er dan, “op basis van een voorstel van de nationale klimaatcommissie, voor elk gewest een meerjarig traject voor de reductie van de uitstoot van broeikasgassen in de sector van de gebouwen” vastgelegd worden. Zie je ze al gaan, die commissie die zal moeten bereken welke gewesten een bonus krijgen?

Het is algemeen geweten dat het in praktijk, en omwille van politieke dogma's, onmogelijk is om regelingen uit te werken die tegelijk objectieve criteria bevatten die een significante meerwaarde bieden (hier dan voor het klimaatbeleid), én die voldoen aan de politieke criteria. Alle partijen zullen namelijk eisen dat 'hun gewest' netto geen enkel verlies mag lijden. Herinner het plechtig afgekondigde principe dat geen enkele deelstaat structureel mag verarmen.

De afgesproken regelingen zijn dus pervers en bedrieglijk. Ze leiden naar een nep-responsabilisering met een extreem hoog manipulatiegehalte.

4 Kritieken op voorstellen in de SZ

We belichten hier enkel de kritieken op de financiële aspecten van het recentste institutioneel akkoord én van de parallel gemaakte afspraken.

4.1 Kinderbijslagen en gezinsbeleid

Principieel is de overdracht van kinderbijslag en delen van het gezinsbeleid een goede zaak. Dat kan Vlaanderen, althans beperkt tot het Vlaamse Gewest, een reële extra beleidsautonomie geven. Nochtans mogen we in deze niet te vroeg victorie kraaien.

Zoals eerder al vermeld bevat deze overdracht immers een extreme toegeving van Vlaanderen: het zal de Brusselse Vlamingen moeten laten vallen. Dat is in wezen een dubbele achteruitgang voor deze laatsten. Dat de band met de Vlaamse gemeenschap doorgeknipt wordt is een eerste, relatief gekende achteruitgang. Maar erger is ook dat ze daarmee overgeleverd worden aan een véél conservatiever bestuursniveau dat een véél grotere beleidsprioriteit legt bij bureaucratie en gesubsidieerde organisaties, en véél minder bij de sociale noden van de gezinnen.

Daarnaast mogen we ook niet vergeten dat een kolossaal groot deel van het gezinsbeleid federaal blijft, met name de regels op toekenning van uitkeringen voor werkloosheid, leefloon voor erkende vluchtelingen, ... Deze regels hebben een enorm impact op welke gezinnen wel of niet een uitkering krijgen, en hoeveel. Quasi al deze regels blijven federaal! Ook dat is een bijzonder grote beperking op de reële beleidsruimte voor een vernieuwend, socialer beleid in Vlaanderen! Het Belgische beleid is namelijk, zoals de laatste decennia overduidelijk hebben aangetoond, niet in staat tot fundamentele vernieuwing – mede door de te grote blokkeringsmogelijkheden voor de beide grote gemeenschappen en de te sterk verschillende beleidsvoorkeuren. De meerderheid langs Vlaamse zijde wil véél sterker inzetten op het herwinnen van zelfredzaamheid en op 'nieuwe sociale noden' dan langs Franstalige zijde (die meer de bestaande uitkeringen tot de laatste eurocent wil behouden). Deze laatste kan haar conservatieve voorkeuren in hoge mate blijven behouden.

Daarnaast bevat ook deze overdracht, net zoals vele andere modaliteiten in dit akkoord, meerdere bijkomende discriminaties van Vlamingen en en verzwakkingen van Vlaanderen:

1. De bestaande discriminaties in de Brusselse gewestbestedingen in het gezinsbeleid (zoals het financieren van een serie gemeentelijke crèches die 100% Franstalige zijn) worden behouden. Er is totaal niest voorzien om deze discriminaties te beëindigen.
2. Erger is ook dat de bevoegdheden van de Vlaamse Gemeenschap om op te treden tegen deze discriminaties worden in praktijk zwaar aangetast kunnen worden! Nu kon de Vlaamse regering nog bezwaar aantekenen tegen, maar dat zal ze morgen, doordat ze minder of zelfs geen enkele bevoegdheid in deze meer zal hebben in het Brusselse gewest, en doordat dit laatste zelf parallel bevoegdheden krijgt (o.m. in onderwijs) niet meer mogen doen!

3. Voor de verdeling van de overgedragen middelen voor de kinderbijslag worden enkel kinderen tot 18 in rekening gebracht. Het AK-VSZ stelt vast dat deze verdeling in de drie gewesten, qua orde van grootte, vrij dicht bij de huidige verdeling van de uitkeringen ligt (maar dat er weinig ruimte zal zijn eigen beleidskeuzes). De Gezinsbond nuanceert echter en merkt op dat Vlaanderen relatief meer jong-volwassenen met kinderbijslag tussen 18 en 25 jaar heeft dan de Franstalige gemeenschap! Het Vlaamse Gewest krijgt dus, door de afgesproken verdeelsleutel, een relatief groter aandeel van de (huidige) uit te betalen kinderbijlagen overgedragen dan het overgedragen aandeel in de dotaties uit de centrale, nationale pot! De Gezinsbond klaagt deze dreigende extra discriminatie terecht aan!

Kortom, alle Vlamingen verliezen aan deze regeling: de Brusselse doordat ze onder een aartsconservatief regime terecht komen dat Vlamingen nu al grof discrimineert, en dat morgen ook zonder enige extra beperking mag blijven doen, en de andere Vlamingen doordat ze financieel inleveren op de budgetten voor kinderbijslag.

4.2 Volksgezondheid

Ook hier is de globale balans eerder negatief:

- ⤴ Slechts 4,2 miljard van de huidige openbare uitgaven hierin zou overgedragen worden. Er worden ook géén andere responsabiliserende maatregelen genomen die de verschillen in eigen dekking van de uitgaven in elk van de gemeenschappen (noch gewesten) moet verlagen.
- ⤴ De voorgestelde besparingen in de gezondheidszorgen lijken uitermate minuscuul, vergeleken met extra uitgaven:
 - De verlagen van de groeinorm (van 4,5 % (in feite 3 %) tot 2 %) wordt in hoge mate uitgehold door toewijzing van de uitgespaarde middelen aan het Toekomstfonds en andere takken van de sociale zekerheid (o.a. hogere uitkeringen voor laagste pensioenen en werkloosheidsuitkeringen in de eerste 4 maand, + 16,7 %).
 - De afschaffing van de carensdag in het kader van de gelijkschakeling van de statuten (arbeiders-bedienden) zal waarschijnlijk leiden tot een zekere verhoging van de uitgaven.
- ⤴ Er is, tot nog toe, nergens sprake van een reorganisatie van de mutualiteiten, het honderdtal organisaties die vandaag instaan voor de uitbetalingen. Een vereenvoudiging van de financiële stromen wordt nochtans door vele experts en organisaties aangeraden ! Dit is een gemiste kans om via de staatshervorming de zaken eenvoudiger en efficiënter te organiseren.
- ⤴ De huidige transfers van +/- 1,5 miljard €/jr in de volksgezondheid zouden quasi integraal behouden blijven, zonder de minste waarborg dat de zelfredzaamheid van uitkeringstrekkers en overheden langs Franstalige zijde ook maar iets zou verhogen.

4.3 Arbeidsmarkt en werkloosheid

Eerder werd reeds gesteld dat de overdracht van bevoegdheden in dit domein reëel zijn, maar dat ze nog veel te beperkt zijn omdat de federale overheid teveel cruciale bevoegdheden integraal overhoudt.

Enkele maatregelen:

- Moeilijker toegang tot tijdskrediet en loopbaanonderbreking, en verhogen van de prijs per dienstencheque verlagen de uitgaven.
- De voorgestelde plafonnering van de werkloosheidsuitkeringen voor de héél lang werklozen (meer dan 4 jr.) leidt mogelijk tot hogere netto kosten, met name wanneer zou blijken dat de directe en indirecte kosten van de extra complexe regelgeving, met zeer veel uitzonderingen op de voorziene plafonnering, en daaruit voortvloeiende misbruiken hoger uitvallen dan de lagere directe uitgaven.

Er zijn nu heel wat maatregelen om de werklozen te activeren. Maar alle recente onderzoeken bevestigen dat deze hoogstens een deel van de nu al openstaande vacatures helpen invullen. Daarenboven liggen de kosten van deze bijzonder talrijke maatregelen zeer hoog. Veel aanwervingen onder deze maatregelen blijken geen netto winst, doch slechts verschuiving van aanwervingen van de ene groep naar andere groepen. Maatregelen om nieuwe banen te creëren zijn dun gezaaid! Maatregelen om de kosten te verlagen eveneens.

Aan deze puinhoop van peperduur wanbeleid zal niets veranderen met de overdrachten die in het institutioneel afgesproken zijn! Zullen de lopende onderhandelingen daaraan verbeteren? Het kan, maar dan enkel als de basisafspraken over die overdrachten radicaal omgegooid worden, en als bijvoorbeeld héél deze bevoegdheid overgedragen wordt met de normerende, uitvoerende en financioeringsbevoegdheid.

De basisfilosofie van PS en SP.A blijft domineren: de Gewesten moeten werken en de Vlamingen moeten hun geld afgeven opdat de federale overheid de SZ en de begrotingstekorten kan betalen. Dat leidt tot eeuwigdurende problemen. De oude gedachten over planeconomie zijn nog sterk aanwezig. Het paard wordt achter de wagen gespannen.

Besluit: deze voorstellen komen neer op een uitermate schadelijke en kwalijke versnippering van het beleid. De reële overdracht van bevoegdheden biedt geen significante beleidsautonomie doordat én de financiering, én de regelgeving én de RVA unitair blijven. En dat unitaire stelsel wordt 10x te weinig hervormd, 100x te weinig vereenvoudigd en afgeslankt.

4.4 Pensioenen

Globale kritieken:

- ⤴ Positief is de geleidelijke (maar trage) verhoging van de officiële pensioenleeftijd (met 2 manden per jaar), dat velen na 65 iets langer kan doorwerken en enkele andere maatregelen. Die zullen de huidige ontsporing van de uitgaven enigszins beperken.
- ⤴ Negatief is daarbij wel dat deze beperkte verbeteringen niet zullen gelden voor alle werknemers onder bestaande, noch toekomstige CAO's die vervroegde pensionering opleggen!
- ⤴ Voor statutaire ambtenaren bij de deelstaten: deze moeten terug de responsabiliseringsbijdrage betalen die geblokkeerd is op 16,2 miljoen. Vanaf 2016 zal deze bijdrage jaarlijks oplopen om in 2030 gelijk te zijn aan die van het contractueel personeel (nu 8,86 % van de bruto wedde). Het is correct dat de deelstaten de kosten moeten dragen van het tewerkgesteld personeel, inbegrepen de pensioenen. Vandaag worden deze lasten bijna volledig gedragen door de federale overheid. De volwaardige jaarlijkse bijdrage zou 700 miljoen moeten bedragen.
- ⤴ Er is echter niet voorzien in een overdracht van financiële middelen voor de globale pensioenen naar de deelstaten. Dit betekent dat deze responsabiliseringsbijdrage in feite een besparing is die opgelegd wordt aan de deelstaten.
- ⤴ Het feit dat, tot nu toe, deze voorstellen totaal niet becijferd zijn, wijst op zwaar ondermaatse voorbereiding ervan. Ze zijn, in de huidige staat, lichtzinnig zwak.
- ⤴ Negatief is, globaal genomen, voorts ook dat de nu al afgesproken hervormingen, alles samen genomen beperkt blijven tot vele kleine tot zeer kleine stappen. De voorziene stijging van de pensioenleeftijd zal waarschijnlijk zelfs beperkter uitvallen dan de stijging van de levensverwachting! De recente toename daarin is dus absoluut niet 'opgevangen'.
- ⤴ Dit akkoord wil de ambtenarenpensioenen aanpassen. Het voorziet berekening op de laatste 10 jaar van de loopbaan i.p.v. de laatste 5 zoals nu. Maar het zou pas ten vroegste in 2057 effect hebben! Voorstellen maken die pas over 40 jaar enig effect zullen opleveren, dat is zuivere volksverlakkerij en bedrog.
- ⤴ De nu al extreme onevenwicht tussen deze, en de pensioenen voor werknemers in de privé en zelfstandigen (wel een gelijk loon vergeleken met de privé, dikwijls zelfs hoger, en dan nog eens ruim 2x hogere pensioenen voor ambtenaren behouden voor de komende decennia), zou behouden worden. Dit is evenwel zwaar wanbeleid en een huizenhoge aangehouden inbreuk op het gelijkheidsbeginsel ('gelijk loon voor gelijk werk').

En ook in andere opzichten is dit akkoord sterk in de gemiste kansen! Zo bestaat er een mooi potentieel tot extra economische groei door de via CAO's geforceerde vroege uitstoot zwaar te beperken. Nu worden in redelijk wat CAO's 'alle' werknemers verplicht tot vervroegde pensionering op leeftijden van 56 tot 62 jaar. Zelfs diegenen die hogere studies deden, diegenen die nog willen verder werken, of diegenen die intellectueel werk verrichten en geen zwaar belastend fysiek werken, ze vliegen er allen vervroegd uit. En aan deze CAO's wordt niet geraakt!

Er is ook (nog) niets afgesproken over de pensioenen voor werknemers en zelfstandigen. Gezien de relevante

voorkeur van Franstaligen en Vlamingen zwaar verschillen, zou het, volgens het subsidiariteitsbeginsel, sterk aangewezen dat dit aan de gemeenschappen overgedragen zou worden. Quod non.

4.5 Gemiste kansen voor noodzakelijke hervormingen in de SZ

De afgesproken hervormingen in de SZ lijken ons, om vele redenen, een verzameling kleine, minuscule of matige hervormingen. Het maatschappelijke debat toonde nochtans aan dat er in het middenveld en in think tanks vele voorstellen circuleren voor diepgaande hervormingen. Die willen de kwaliteit van de sociale bescherming aanzienlijk verhogen, de armoede structureel terugdringen (daar waar ze nu ondanks kolossale uitgaven constant blijft) én de kosten van de SZ aan de gemeenschap verlagen, bijvoorbeeld tot op het niveau van bepaalde andere Eu-landen die én een betere sociale bescherming bieden, én veel minder belastend zijn voor de arbeid en de economie! Mogelijk komen deze uitdagingen wel (deels) aan bod in de onderhandelingen over de nodige saneringen. We overlopen nu even deze uitdagingen -

4.5.1 Algemene complexiteit van instellingen en regels

De bestaande extreme complexiteit van de sociale wetgeving blijft onaangetast; die blijven daarenboven grotendeels sterk tot uitsluitend unitair. Enkel voor gezinsbijslagen (kindergeld, adoptiepremies, ...) zou op redelijk homogene wijze aan vier gewestelijke regelingen overgedragen worden. Deze zouden dan de volledige autonomie hebben om zowel de regels voor toekenning, als de hoogte van deze bijslagen te bepalen.

Dit moet evenwel nog bevestigd worden gezien dit niet nader gespecificeerd staat in de tekst van het institutioneel akkoord? Gezien er overigens nog eerst een akkoord moet gemaakt worden over het gelijkschakelen van alle kinderbijslagen (voor zelfstandigen e.d.) moet Vlaanderen, goed oppassen dat in dat akkoord ook géén andere regelingen vermengd worden die de feitelijke autonomie in deze bevoegdheid verder ondergraven door bepaalde normeringsbevoegdheden toch nog federaal te houden, een gekende tactiek van de Franstaligen.

4.5.2 Doorgedreven hervorming van pensioenbeleid

Vele experts zoals André Denys, Itinera, Vives, AK-VSZ deden in het verleden als min of meer uitgebreide voorstellen voor diepgaande hervormingen van de arbeidsmarkt. Itinera wijde er een volledig boek aan.

De afspraken die nu gemaakt zijn zijn, vergeleken met die bestaande voorstellen bijzonder beperkt, en in vele opzichten minuscuul. Alle waarnemers stellen dat ze vele ordes van grootte te beperkt zijn om de huizenhoge uitdagingen in de pensioenen te kunnen opvangen: Zo ontbreken:

- ⤴ Quota voor gelijkgestelde periodes in de berekening van pensioenen.
- ⤴ Het wettelijke doorbreken van CAO's die verplichte vervroegde pensionering opleggen op voorpakweg 62.
- ⤴ Voldoende ruime mogelijkheden voor individualisering van pensioenen en verder werken na pensionering.
- ⤴ Fiscale neutraliteit tussen het inkomen uit arbeid en pensioen.
- ⤴ De voorgestelde aanpassing van de pensioenen voor vastbenoemde ambtenaren (de 'statutairen') is ronduit beledigend voor alle anderen omdat deze elke gelijkschakeling naar het principe 'gelijk loon voor gelijk werk' feitelijk voor vele decennia uitstelt!
- ⤴ Drastisch verhogen van de eigen werkgeversbijdrage voor de extra kosten van vervroegde pensioenen.
- ⤴ Geen ernstig beleid voor het veel sterker inzetten door de bedrijven van 500-plussers (de zo nodige 'leeftijdsbewuste arbeidsmarkt'), noch veralgemening van het aanvullend pensioen, noch één of ander systeem van notionele rekeningen om de pensioenen veilig te stellen.

4.5.3 Gemiste kansen op de arbeidsmarkt

Hier is het plaatje als even grauw en negatief: de basisreglementering blijft federaal, en deze blijft even complex, verspild en ondoelmatig als nu, tenzij de besparingsrondes dit radicaal zouden doorbreken.

- ⤴ De bevoegdheidsverdeling hiervoor wordt nog complexer en minder homogeen.
- ⤴ Er is totaal geen omvorming afgesproken voor de ontslagregelingen naar degelijke betere alternatieven (met 'rugzakje' en outplacement).

5 Brusselse hervormingen

5.1 Bruxelles werkt Vlaanderen en Vlamingen buiten

Onder deze provocatieve titel kunnen we de afspraken voor Brussel enigszins samenvatten. Het volledige plaatje is echter nog negatiever. Want als we ook het financiële erbij nemen, wat we verderop nader bespreken, dan zullen de Vlamingen er nog meer voor moeten betalen ook.

De beloofde betere gewestelijke samenwerking inzake (delen van) stedenbouw, huisvesting, mobiliteit, parkeerbeleid en netheid is uiteraard positief, maar o zo enorm beperkt en nog zo totaal vrijblijvend. Dit is immers nog geen harde afspraak, maar een voorzichtige intentie. Het recente verzet van de 19 Franstalige burgemeesters, waarvan de meerderheid ook regionaal volksvertegenwoordiger is, geeft die conservatieve weerstanden en gênante tegenstrijdigheden goed weer.

Voor het bestuur van het hoofdstedelijk gewest en de Brusselse gemeenten worden van de Vlamingen vele verregaande toegevingen gevraagd:

- ⤴ De Brusselse Vlamingen zullen hoogstwaarschijnlijk geen enkele vertegenwoordiger meer naar het Parlement kunnen sturen. Qua aantallen zouden ze nochtans één of twee vertegenwoordigers moeten kunnen sturen. Maar doordat er nu géén apparentering wordt toegelaten met het ruimere ommeland, kan het Franstalige overgewicht onder de bevolking ten volle doorwegen. Enkel via een (redelijk onwaarschijnlijke) eenheidslijst kan men dat nog enigszins opvangen.
- ⤴ De bescheiden beloofde gewestelijke coördinatie voor delen van mobiliteit en veiligheid zou dan nog exclusief bij de minister-president komen te liggen. De Vlamingen, zowel de Brusselse als de andere, staan daarbij operationeel volledig buiten spel.
- ⤴ De Vlaamse invloed wordt ook verder verzwakt door de wijze waarop de beloofde interne hervormingen verder uitgetekend zullen worden. Zo zal de aanpassing van de taalwetgeving in Brussel (met de dreigende verdere afbouw van de feitelijke tweetaligheid) in een werkgroep met alleen maar Brusselse vertegenwoordigers besproken worden. Vertegenwoordigers van de Vlaamse Gemeenschap worden buiten gesloten. De Franstalige dominantie die binnen Brussel doorweegt, zal ook in die bespreking zwaar kunnen spelen. Een gelijkaardige, exclusief Brusselse werkgroep moet eventuele aanvullende hervormingen voor Brussel uitwerken.
- ⤴ Brussel zal (via het Hoofdstedelijk gewest of via de Gemeenschappelijke gemeenschapscommissie) ook bevoegdheden kunnen uitoefenen op de domeinen van de beroepsopleiding, sportinfrastructuur, toerisme, hulp aan bejaarden, kinderbijslag, geboorte- en adoptiepremies, jeugdsanctierecht en de 'biculturele aangelegenheden van gewestelijk belang'. Voor deze laatste is echter geen definitie gegeven. Dat is dus een open deur naar bevoegdheidsbetwistingen en ruzie.
- ⤴ Dit akkoord laat ook de deur wagenwijd open voor verdere afbouw van de tweetaligheid van alle 'territoriale' openbare dienstverlening in Brussel. De Franstaligen eisten immers dat het principe van tweetaligheid van de ambtenaren vervangen werd door de veel soepelere tweetaligheid van de dienst. Maar zelfs nu al, met de officiële tweetaligheid van de ambtenaren is de dienstverlening in het Nederlands al véél slechter dan in het Frans! Deze dreigende afbouw is nu doorverwezen naar een commissie. Dit risico is dus nog totaal niet uitgebannen.
- ⤴ Hetzelfde geldt voor een andere, dreigende afbouw van de tweetaligheid in Brussel, de tweetalige kieslijsten. Daardoor zouden de Franstalige meerderheid ook nog eens kunnen bepalen welke Vlamingen er op verkiesbare plaatsen op de lijsten mogen staan. Op zich al een behoorlijk zware vernedering, maar de Vlaamse onderhandelaars slaagden er niet in om dit uit te bannen.

Daar staan, van Franstalige zijde, slechts beperkte tegenprestaties tegenover. De gemeenten (met uitsluitend

Franstalige burgemeesters) moeten een kleins tukje van hun autonomie afstaan, maar dan vooral via extra plannen die soms bindend zijn, via overleg en via extra macht voor de Franstalige minister-president.

Ten gronde blijven de structurele oorzaken van de ondermaatse prestaties van het lokale bestuur in Brussel quasi intact: de grote bestuurlijke versnippering, de ondermaatse investeringen en de bovenmaatse uitgaven voor (openbare) consumptie, de grof ondermaatse dienstverlening, ...

5.2 Gemiste kansen voor Brussel

In se moeten alle grote noodzakelijke herstructureringen nog aangesneden worden.

6 Voorstellen fiscaliteit en openbare financiën

6.1 Algemene kritieken op fiscaliteit

De afspraken en de recentste voorstellen lijken ons al even schadelijk

1. De uitwassen in de notionele interesten worden slechts in beperkte mate aangepakt (500 à 700 mio?). De aanpak lijkt ook verkeerd en schadelijk: doorsnee bedrijven zien dit voordeel beperkt, waardoor hun reële belastingdruk stijgt, maar de (kleine aantallen) bedrijven die recent hun kapitaal zwaar optrokken kunnen disproportioneel grote windfall profits blijven boeken.
2. De voorstellen voor een (tijdelijke) kapitaalsbelasting lijken technisch deels onhaalbaar, en deels met een zwaar overschatte opbrengst. Een kapitaalsbelasting op zich is best te verantwoorden (cfr. André Leysen's pleidooi ervoor), maar dat vereist wel een geloofwaardige overheid. En daaraan mankeert het over heel de lijn. Het gevolg is ongetwijfeld kapitaalsvlucht en groeiend wantrouwen.
3. De begrotingsmaatregelen op het gebied van fiscale en sociale fraudebestrijding zouden in de komende jaren enkele miljarden opbrengen (een groot deel van 5,250 miljard). De realiteitswaarde daarvan is echter laag omwille van de lage resultaatsgerichte beleidscultuur.
4. Voor lage en middeninkomens wordt de belastingvrije som met 1.000 € verhoogd (+/- 250 € minder belasting per werknemer).
5. Bedrijfswagens (als voordeel in natura) meer belasten in functie van de uitstoot van CO2 en de waarde, zorgt voor potentieel vrij grote extra inkomsten.
6. Dit akkoord rekent blijkbaar ook op ruim 1 miljard minder interesten op de overheidsschuld. Maar ondertussen stijgt de overheidsschuld nog verder en ook de rente zal waarschijnlijk nog vrij sterk stijgen (omwille van het dermate slechts financiële beleid van onze regeringen en van de grof onvoldoende structurele maatregelen en besparingen in de plannen van Di Rupo & co.). Daardoor is het (tot nu toe) nog volstrekt onduidelijk hoe de beloofde besparingen op rentelasten gerealiseerd kan worden.
7. Het AK-VSZ stelt, terecht, dat, aangezien er geen raming gegeven wordt van de diverse maatregelen is het ook moeilijk om uit te maken hoeveel de belastingsverhoging zal bedragen. Het AK-VSZ schat dat op ongeveer de helft van de aangekondigde 17,5 miljard.
8. Het gros van de structurele bijdrageverminderingen op arbeid blijft federaal. Dat laat voorspellen dat de te hoge complexiteit van de betrokken regelgeving niet snel zal afnemen tot vergelijkbare proporties met de buurlanden.
9. De federale overheid blijft de progressiviteit van de deelstatelijke PB-heffing controleren: dat beperkt de mogelijkheid om de nu bijzonder sterke progressiviteit te matigen tot het niveau van onze buurstaten (in Frankrijk bvb. betalen vooral midden-inkomens veel minder).

Voor overtuigde democraten moet dit genre voorstellen dus radicaal afgewezen worden. Ze zijn schadelijk voor én de democratie én voor de legitieme belangen van de Vlamingen, én voor elk goed bestuur.

6.2 Globale evenwichten in de openbare financiën

Het deficit in de globale openbare financiën is al sinds vele jaren structureel. Dat zal door deze voorstellen niet significant verbeteren. De huidige regeringsonderhandelingen zullen nog vele belangrijke zaken moeten bespreken, met name de noodzakelijke bezuinigingen. Onze hieronder volgende bespreking is daarom een

eerste en nog zwaar onvolledige analyse. Gezien de ernst van de problemen voor de gezondheid van de openbare financiën leek het ons wel aangewezen om nu al tes bespreken wat er nu al gekend is.

De deficits zullen verlagen, doch manifest zo weinig mogelijk opdat de belangen van de machtige lobby's (Suez/Electrabel, vakbonden, ...) en van de participatie zelf (aantallen mandaten en de kabinetten, omvang van de totale vergoedingen, ...) minimaal aangetast worden.

Vaststellingen van het AK-VSZ:

- ⤴ Vlaanderen heeft altijd een positief primair saldo; in het crisisjaar 2009 is het aanzienlijk teruggevallen en in 2010 opnieuw gestegen. Wallonië heeft daarentegen altijd een negatief saldo; het is nog slechter geworden in 2009 en in 2010 in beperkte mate verbeterd.
- ⤴ In de periode 2006 – 2008 is het positief saldo van Vlaanderen groter dan dit van het Rijk en bijna voldoende om alle interesten op de overheidsschuld te betalen. In de periode 2009 – 2010 (crisisjaren) is het negatief saldo van Wallonië groter dan het negatief saldo van het Rijk.
- ⤴ In de periode 2006 – 2010 bedragen de tekorten in het Waals primair saldo 58 % van het Belgisch begrotingssaldo.
- ⤴ Ten minste sedert 1975 heeft Vlaanderen een positief primair saldo. Dit betekent dat Vlaanderen niet verantwoordelijk is voor de overheidsschuld want met een positief primair saldo is er geen reden om schulden aan te gaan en mochten er ooit schulden geweest zijn dan zijn ze al lang terugbetaald.
- ⤴ Als we aannemen dat Wallonië slechts 58 % van de interesten op de overheidsschuld zou moeten dragen (wat dus zeker veel te weinig is) dan is Wallonië verantwoordelijk voor 154 % van het begrotingstekort in de periode 2006 – 2010. Zelfs indien Wallonië slechts 25 % van de rentelasten zou moeten betalen, dan nog is Wallonië volledig verantwoordelijk voor het overheidstekort in de beschouwde periode.
- ⤴ Griekenland aan Samber en Maas. T.o.v. Griekenland heeft Wallonië een werkloosheidscijfer dat vergelijkbaar is, een begrotingstekort dat meer dan de helft groter is en een overheidsschuld die de helft of misschien wel dubbel zo groot is. We herinneren eraan dat België, evenals Griekenland, Italië en Spanje, bij de toetreding tot de eurozone niet voldeed aan de Maastrichtnorm, namelijk een overheidsschuld van 60 % van het bbp. België had toen 100 %. Wallonië had als zelfstandige staat nooit kunnen toetreden (...). Wallonië leeft aanzienlijk boven zijn stand. Dan kan de oplossing maar in twee richtingen gezocht worden: de uitgaven drastisch verlagen en/of de inkomsten drastisch verhogen. Beroep doen op Duitsland zal niet kunnen en op Vlaanderen ook niet meer.
- ⤴ Als we de maatregelen in de gemaakte afspraken ramen volgens hun effect op de inwoners van de Gewesten dan vermoeden we dat de Vlamingen veel meer dan 60 % van de begrotingssanering op federaal niveau zullen moeten dragen.

Aanvullende vaststellingen (R. Dierick):

- ⤴ Vele overeengekomen besparingen lijken hoogst onrealistisch en met een weinig duurzaam gehalte. Denk aan het bevroren voor 2 jaar van personeels- en werkingskosten van federale administraties en diensten. Dat leidt gegarandeerd tot uitstel van betalingen. Analoog verdwijnt ook de voorziene nucleaire rente wanneer men de kerncentrales zelf zal sluiten.
- ⤴ Anderzijds lopen in de elektriciteitsproductie de structurele verliezen nog verder op zolang er enige extra subsidie overblijft voor die productievormen voor elektriciteit die substantieel duurder zijn (macro-economisch gezien) dan opwekking met gas of kernenergie. De bedoelde subsidies verhogen de productiekost van onze globale elektriciteitsvoorziening op structurele wijze.
- ⤴ Analoog moeten de kosten voor distributie dringend onder controle gebracht worden. De recente prijsstijgingen zijn waanzinnig hoog, en volstrekt uniek in de EU. Daar bestaat geen enkele ernstige verantwoording voor.
- ⤴ Het globale energiebeleid is een bron van kolossale verliezen, voor onze economie, en indirect dus voor de schatkist.
- ⤴ De maatregelen om de aangekondigde 250.000 nieuwe jobs te realiseren zijn van de meest oppervlakkige en lichtzinnig onverantwoordelijke ooit! Verder dan “De Regering zal voorstellen om hierover Inter-federaal en Inter-professioneel overleg te plegen.” ging dat niet.

- ⤴ Analoog voor de 4,5 miljard besparingen bij de gewesten, gemeenschappen en de lagere overheden. In dat rijtje zijn overigens de intercommunales vergeten? Dat zijn dan, langs Franstalige zijde, wel machtsbastions voor de PS-staat en haar cliëntelisme, hoewel de andere systeempartijen daarin ook niet vrij van zonden zijn.
- ⤴ Erger is dat er géén enkele minimale basis voor een noodzakelijk akkoord tussen de deelstaten is. Vlaanderen heeft zich de voorbije jaren al meer dan bereid verklaard én in de beleidsdaden getoond (als enige deelstaat) om ernstig te besparen. Het verwacht echter dat, in ruil voor een bijkomende grote bijdrage van haar kant, ze ook een reële echte autonomie krijgt. De brokken die dit akkoord voorstelt voldoen daar totaal niet aan. Begrijpelijk dus dat Vlaanderen nu niet zwaar over de brug wil komen. De voorstellen van Di Rupo zijn, door deze zware contradictie, ook in dit opzicht al even ongelooftwaardig.

Binnen de Vlaamse beweging menen velen dat Vlaanderen gerust haar steentje kan bijdragen tot de globale doelstellingen voor de openbare financiën, maar dan moet Vlaanderen daarvoor ook de reële autonomie krijgen en een grote staatshervorming. Voor wat hoort wat!

7 Andere bevoegdheidsoverdrachten

7.1 Justitie

Vlaanderen vroeg een eigen, Vlaamse minister van Justitie met injunctierecht voor de deelstaatbevoegdheden. Maar er zou enkel een “afgevaardigde minister” komen die geen enkele bindende macht hierin zou krijgen. De federale minister kan deze daardoor totaal negeren. Analoog voor de gevraagde invloed in andere aspecten van het justitionele beleid.

7.2 Mobiliteit en verkeersveiligheid

De afgesproken partiële overheveling van bevoegdheden in di domein leidden direct tot extra versnippering. Enkel Brussel zou via de hoofdstedelijke gemeenschap over meer reële mogelijkheden beschikken, maar de explosief groeiende problemen in Antwerpen zal Vlaanderen niet afdoende kunnen aanpakken.

Voor de NMBS komt er géén enkele regionalisering, noch een billijke verdeling van de blijvend nationale investeringen (die Wallonië nu zwaar bevoordelen in verhouding tot haar verkeersnaden). Er is ook niet de minste waarborg dat de beloofde vertegenwoordiging van de gewesten in de raden van bestuur correct zal gebeuren; noch dat deze vertegenwoordigers over voldoende bevoegdheden zullen beschikken, noch dat Vlaanderen niet verdere geminoriseerd zal worden door disproportioneel grote aantallen Franstalige (en Brusselse) vertegenwoordigers.

Voorts zouden enkele op het onderwijs aansluitende bevoegdheden zoals de rijopleiding naar de gewesten gaan. Ten gronde vele brokken en kruimels, maar ten gronde geen grote hervorming.

7.3 Economisch en industrieel beleid

Ook hier zien we merkkelijk meer achteruitgang voor Vlaanderen, dan vooruitgang!

Positief is dat de gewesten enkele socio-economische instellingen en bevoegdheden in handen krijgen, dat ze hun invloed uit in verschillende federale instellingen zouden kunnen breiden (als de nodige concrete modaliteiten daar geen lege doos van maken, cfr. de rotslechte ervaringen met eerdere samenwerkingsakkoorden) en een zekere homogenisering van bevoegdheden vindt wel plaats in de ruimtelijke ordening en het woonbeleid.

Maar negatief is:

- ⤴ De niet-afschaffing van het Agentschap Buitenlandse Handel .
- ⤴ Het kadaster wordt niet mee over geheveld naar de gewesten. Dit is een totaal onbegrijpelijk gemis.
- ⤴ Belangrijke en budgettair zware onderdelen van het energiebeleid en het wetenschapsbeleid (ruimtevaart bv.) blijven federaal.
- ⤴ Tegelijk mag ook hier Brussel inbreken in de gemeenschapsbevoegdheden voor enkele belangrijke persoonsgebonden bevoegdheden.

7.4 Energie en klimaatbeleid

Weer hetzelfde beeld; enkele stappen en stapjes in de goede richting, maar o zoveel gemiste kansen en waarom ook hier weer extra versnippering en extra complicatie in de instellingen?

De beloofde bonusregeling lijkt ons boerenbedrog van het zuiverste soort. Er is namelijk geen enkel concreet voorbeeld bekend waarin dat wel werkt.

8 Ethische kritieken

De gemaakte afspraken (institutioneel akkoord en andere) vermelden op dit vlak enkel een paar uitermate bescheiden afspraken over voorstellen voor politieke vernieuwing. Nochtans zijn er nogal wat andere kritieken te geven op die afspraken, met name omwille van de gemiste kansen. We bekijken deze daarom ook vanuit ethisch oogpunt!

Fraude.

AK-VSZ: Fiscale en sociale fraude moeten altijd bestreden worden. In de eerste plaats omwille van de verdelende rechtvaardigheid. Om dezelfde reden zou de opbrengst van de fraudebestrijding moeten ten goede komen aan de niet-fraudeurs. In tijden van begrotingsmoeilijkheden willen we die wel als extra belastingopbrengst beschouwen. Maar als in de voorbije jaren met een speciale staatssecretaris voor fraudebestrijding de opbrengst nauwelijks een paar honderd miljoen bedroeg kan men het begrotingstekort moeilijk toeschrijven aan massale fraude.

OVV: Wat is dan de geloofwaardigheid van deze uitzonderlijk hoge aangekondigde opbrengsten?

Banken:

R. Dierick : Hoewel het waanzinnig riskante beleggingsgedrag van de banken één van de hoofdoorzaken is van de huidige financiële crisis, staan we nog nergens inzake betere controle (door de wetgever) op die risico's. De recente maatregelen verhogen de administratieve kosten aanzienlijk, maar omdat bonussen nog steeds berekend worden (en mogen worden) op de winsten op redelijk korte termijn, is het gedrag van de banken hardnekkig hoog-riskant.

Er bestaan geen gepaste wettelijke middelen om dat hoog-riskante gedrag (zoals het opnemen van zo grote financiële risico's in beleggingen of andere beleidskeuzen zoals overnames dat ze de financiële stabiliteit in gevaar brengen). Dat is zelfs niet wettelijk gedefinieerd als een strafbaar misdrijf. Er zijn dan ook geen top-bankiers gestraft door het gerecht voor de extreem grote schade die ze aanrichtten. De voorstellen Di Rupo voorzien hierin totaal niets.

Nationale (on)evenwichten

Een gezonde staatshervorming moet veel meer bevoegdheden aan Gewesten en Gemeenschappen geven, met maximale verantwoordelijkheid voor de eigen inkomsten en de uitgaven. Dat zal leiden tot sterke afbouw van de transfers. Nochtans lijkt het er sterk op, afgaande op de simulaties en schattingen van diverse experts, dat dit akkoord transfers nog doet stijgen. Dde factoren die dat verklaren zijn onder meer, maar lang niet alleen, de zeer hoge extra dotaties voor Brussel, de evolutie op langere termijn van de voorgestelde solidariteitsmechanismen, het (stijgende) Vlaams aandeel in meerdere verhoogde belastingen en grotere transfers op de interesten van de overheidsschuld.

Aangekondigd bedrog

De voorstellen van Di Rupo staan bol van bedrog in de voorstelling en de beargumentering van de voorgestelde maatregelen. Zo worden de overdrachten van kindergelden en van (een beperkt deel van) de uitgaven in volksgezondheid voorgesteld als overdracht van beleidsautonomie én overdracht aan de gemeenschappen. Dat is een dubbel bedrog: Di Rupo wil beide namelijk op een de facto zuiver gewestelijke basis gaan regelen, en de deelstaten krijgen daarbij géén reële beleidsautonomie, maar enkel een soort 'uitbetalingsloket'.

Ook andere argumenten zijn hoogst bedrieglijk én beledigend voor Vlaanderen. Ze verbergen daarenboven dat Di Rupo streeft naar een zo zuiver mogelijk gewestmodel. Hij stelt namelijk géén enkele substantiële extra bevoegdheid voor de gemeenschappen voor. Quasi alles wat overgedragen wordt, gaat in werkelijkheid naar gewestelijke instellingen.

9 Had het beter gekund

Een kwalitatieve analyse, grotendeels naar Herman Deweerdt:

1. De kiemen van het kwaad zaten al in de 'onderhandelingsperimeter' van Di Rupo (in augustus 2010). Dat was een fors opgeblazen Franstalig eisenpakket, maar de Vlamingen traptten erin. Alle latere nota's (van B. De Wever, J. Vande Lanotte en van Di Rupo zelf) hielden zich aan die zwaar pro-Franstalige lijn. Die kiemen zijn nu uitgezaaid in het gekende kwaadaardig institutioneel kankerakkoord.
2. De Vlaamse partijen zijn aan de onderhandelingen begonnen met de toezegging om niet te raken aan de solidariteit, om geen enkele deelstaat te laten verarmen of verrijken, en om geld te geven aan Brussel in ruil voor een splitsing van BHV. En daarmee lieten ze alle Franstalige privileges die ten gronde niets met solidariteit te maken hebben, maar die er wel meer vermengd zijn, overeind.
3. De Franstalige partijen zeggen al jaren dat zij geen enkele staatsvorming zouden aanvaarden die ook maar op één punt nadelig zou zijn voor de Franstaligen. Zij hebben woord gehouden en zijn er zelfs in geslaagd om op veel punten te winnen, vooral op die punten die aansluiten op hun strategie.
4. De Vlaamse koorknappen met nul jaar ministeriële ervaring zijn duidelijk niet opgewassen tegen de bedienaars van de Belgische eredienst met 25 jaar ministeriële ervaring als minister-president, vicepremier en minister van sociale zaken, volksgezondheid en tewerkstelling.
5. De Vlaamse onderhandelaars hadden de negatieve punten makkelijk kunnen vermijden door eventueel geen akkoord te sluiten.
6. We willen er echter op wijzen dat het zeer moeilijk en wellicht onmogelijk is om een akkoord te sluiten dat deze staat vergaand in confederale zin zou wijzigen. Want: "In dit land met 150 kamerleden, waarvan 62 Franstaligen, kunnen 32 Franstaligen alles en eeuwig blokkeren. De Vlamingen zijn met handen en voeten, met hun hoofd en hun portefeuille, gegijzeld achter de grendels van de grondwet. Voeg hier aan toe de pariteiten in de hoogste beslissingsorganen en marteltuigen zoals belangenconflicten. De Vlamingen zijn goed genoeg, maar ook niet meer dan dat, om te werken, hun geld af te geven en te zwijgen. Er is maar één keuze: verder leven als gegijzelden of proberen uit deze gijzeling te ontsnappen. De rest is theater". (Zoals in meerdere Nieuwsbrieven van het AK-VSZ geschreven staat.)
7. Er is nog één grote mogelijkheid: de saneringsmaatregelen. Brussel en Wallonië in nog veel grotere mate, zijn er erger aan toe dan Griekenland. Met hun bijdragen aan allerlei belastingen en sociale zekerheidsbijdragen zijn zij al jaren niet in staat om de uitgaven aan hun inwoners te betalen. Zij dragen ook niet één euro bij voor de betaling van de interesten op de overheidsschuld. De oorzaak van de Belgische begrotingstekorten ligt dus in Brussel en Wallonië. Het overgrote deel van de 22 miljard saneringsmaatregelen moet dus in Wallonië en Brussel gezocht worden. Of zullen de Vlaamse koorknappen weer eens triomfantelijk komen vertellen dat zij een historisch begrotingstekort weggesaneerd hebben met het geld van Vlamingen?

10 Adviezen

Wat leert deze bespreking? Welke suggesties kunnen we de Vlaamse partijen meegeven?

10.1 Primaire adviezen

1. **Radicale vereenvoudiging van instellingen en financieringsregels blijft strikt noodzakelijk, alle negatie daarvan in de afgesloten akkoorden ten spijt. Een nieuwe start is oneindig beter.**
2. Alle deelstaten krijgen, dus ook de gemeenschappen, moeten hoe dan ook vroeg of laat een grote of zelfs quasi volledige fiscale autonomie krijgen en analoog voor de financiële verantwoordelijkheid voor hun volledige uitgaven. De eigen inkomsten worden enkel aangevuld met een eenvoudige, transparante en omkeerbare nationale solidariteit.
3. Elke overheid beperkt zich voortaan tot de eigen verantwoordelijkheden. De federale overheid moet dus alle uitgaven voor gewest- en gemeenschapsmateries schrappen! Analoog voor het BHG. Dat moet alle uitgaven voor gemeenschapsmateries overdragen aan de gemeenschappen: de budgetten

voor VGC en Cocof, net zoals de bijna 200 Mio indirecte bestedingen voor gemeenschapstaken.

4. Geef tegelijk de hoogste prioriteit aan het socio-economische beleid. Dat moet in elke deelstaat kunnen steunen op een brede meerderheid. En gezien de meerderheden in noord en zuid zo zwaar verschillen, moeten de meeste hefboomen voor dat beleid aan de deelstaten overgedragen worden!
5. Beperk de fiscale harmonisatie tot de Europese afspraken!
6. Voor overdracht van bevoegdheden aan de gemeenschappen en aan de gewesten is alleen een integrale overdracht mét evenredige extra fiscale autonomie erbij zinvol! De nu afgesproken stroom overdrachten van vooral partiële bevoegdheden is in vele opzichten een zware stap achteruit.
7. Nu is zeer veel extra geld voor Brussel afgesproken. Maar ten gronde is elke extra euro enkel te verantwoorden als die aan dezelfde criteria getoetst wordt als alle andere openbare uitgaven en mits respect voor de rechten van de Brusselse Vlamingen.
8. Alle middelen voor de hoofdstedelijke functie moeten apart beheerd worden door een direct overleg tussen alle betalers (alle Belgen dus), met een vetorecht voor de twee grote gemeenschappen.
9. Splitst, met een noodwet, Electrabel in drie à vijf compacte bedrijven voor de elektriciteitsproductie en verbiedt deze, in het kader van de anti-monopoliewetten, om nog andere nieuwe initiatieven inzake nutsvoorzieningen te nemen.
- 10. Alle afspraken moeten op enkele pagina's vastgelegd worden.**

11 Bijlage:

Analyse v/d realisaties van de gemeenschappen: Methodiek

We gebruikten een vergelijkbare werkwijze als in december 2010, bij ons onderzoek van de nota Vande Lanotte en de toen aankomende voorstellen van Elio Di Rupo.

11.1 Vlaamse objectieven

Onze analyse steunt dus nog steeds op de volgende Vlaamse vragen:

- ▲ De 4+1 resoluties van het Vlaams parlement van 1999³, en de Vlaamse regeringsverklaringen onder Kris Peetersen met name Octopusnota (1 februari 2008).
- ▲ De meer recente Vlaamse prioriteiten (en die we terugvonden in de programma's van de twee grootste Vlaamse partijen én in de wensen van de meeste Vlamingen, afgaande op de rode draad in de vele opiniepeilingen): de bestrijding van de internationale crisis van de laatste jaren; de daarvoor noodzakelijke structurele hervormingen en besparingen; immigratie- en integratiebeleid, de bestrijding van fraude en de beperking van bepaalde uitkeringen.

Uiteraard hielden we ook rekening met het programma van de overwinnaar langs Vlaamse zijden, de N-VA. Dat geeft immers in redelijke mate aan in welke richting de voorkeuren van vele Vlamingen evolueren.

Het immigratie- en integratiebeleid behoort niet tot de klassieke Vlaamse eisen. Maar dat is de laatste jaren wel een belangrijke eis geworden. Een grote Vlaamse meerderheid wil een fundamenteel ander beleid met meer ruimte voor economische migratie, met een ambitieuze, veeleisende inburgering, strakke beperking op toevloed van asielzoekers (vergelijkbaar met wat de buurlanden doen) en harde bestrijding van fraude.

11.2 Franstalige objectieven

Zoals eerder al aangegeven, is een analyse van wat de essentiële of kernobjectieven van de Franstaligen zijn ligt moeilijker omdat de Franstalige politieke leiders daarover nooit één éénduidige tekst schreven. Ze vermengen daarenboven ook eisen die als prioritair worden beschouwd met totaal onrealistische eisen.

Enkele voorbeelden: de eis dat géén enkele deelregering na een staats hervorming over minder middelen mag beschikken dan vandaag is tegenstrijdig met het gegeven dat meer dan 20 miljard bespaard moet worden op enkele jaren.

De eis tot territoriale uitbreiding van Brussel (BHG) is dan weer strijdig met de Europese pacificatie sinds 1945. Die impliceert een strikt respect voor buiten- én binnenlandse grenzen. Ook het opvallende Franstalige drang naar complexe regelingen is strijdig met de Europese aanbevelingen.

Andere Franstalige eisen zoals de benoeming van balorige kandidaat-burgemeesters die het Vlaamse beleid continue proberen te saboteren lijkt al weinig essentieel voor de Franstalige partijen. Die lui specialiseerden zich de voorbije jaren in sabotage en provocatie. Hun attitude is schadelijk voor het vreedzaam samenleven van Vlamingen en Franstaligen omdat ze elk respect voor de Vlaamse aard van die streek, voor Vlaamse medeburgers en Vlaamse instelling zo ostentatief afwijzen.

11.3 Aanvullende beoordelingscriteria

Aansluitend houden we ook rekening met enkele extra criteria:

- ▲ De 3 Baert-criteria.
- ▲ Essentiële democratische regels en de basisregels EU en het zg. 'acquis communautaire'.
- ▲ Algemene Beginselen voor Behoorlijk Bestuur, afgekort tot 'ABBB'. Deze vormen een ruimer kader dat de suggesties van de meeste onafhankelijke bedoelde waarnemers omvat.
- ▲ Draagt een element bij tot een beter samenleven van Vlamingen & Franstalige op het terrein en in de Weststraat. Kortom, draagt het bij tot meer wederzijds respect tussen burgers en tot meer institutionele stabiliteit.

³ Voor een korte samenvatting, zie op <http://www.vvb.org/kort/225/19861>. Voor de volledige teksten, zie op